

Lauksaimniecības konsultatīvās padomes 2026. gada 10. jūnija sēdes

PROTOKOLS

Rīgā

2026. gada 10. jūnijā

Nr. 2.2-6e/5/2026

Vieta: klātienes sēde ZM 23. stāva zālē

Sēdes sākums: plkst. 10:00

Sēdes norises tiesiskais pamats: Ministru kabineta 2022. gada 6. decembra noteikumi Nr. 769 “Lauksaimniecības konsultatīvās padomes nolikums”. Tehnisku iemeslu dēļ videotiešraide nav nodrošināta un videoieraksts nav veikts.

Sēdes dalībnieki. Lauksaimnieku nevalstisko organizāciju konsultatīvās padomes (turpmāk – Padome) sēdē ar balss tiesībām piedalās:

Nr.p.k.	Pārstāvētās iestādes/biedrības nosaukums, ieņemamais amats	Padomes locekļa vārds, uzvārds
1.	Zemkopības ministrs, Padomes priekšsēdētājs	Uldis Augulis
2.	Zemkopības ministrijas valsts sekretāra p.i.	Liene Jansone
3.	Biedrības “Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācija” valdes priekšsēdētājs	Mārtiņš Gaiķēns
4.	Biedrības “Latvijas Zemnieku federācija” valdes locekle	Māra Paeglīte
5.	Biedrības “Latvijas lauksaimniecības kooperatīvu asociācija” valdes priekšsēdētājs	Rolands Feldmanis
6.	Biedrības “Latvijas Jauno zemnieku klubs” valdes priekšsēdētāja	Sandra Eimane
7.	Biedrības “Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome” valdes priekšsēdētāja vietniece	Dzintra Lejniece
8.	Biedrības “Lopkopības saimniecību asociācija” valdes loceklis	Jānis Miezītis

Citi Padomes sēdes dalībnieki:

Nr. p.k.	Iestādes/biedrības nosaukums, ieņemamais amats	Vārds, uzvārds
1.	Biedrības “Zemnieku saeima” valdes loceklis	Mārtiņš Trons
2.	Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra valdes priekšsēdētājs	Mārtiņš Cimermanis
3.	Biedrības “Lopkopības saimniecību asociācija” pārstāvis	Rihards Beķers
4.	Biedrības “Latvijas lauksaimniecības kooperatīvu asociācija” pārstāvis	Jānis Ločmelis
5.	Biedrības “Latvijas lauksaimniecības kooperatīvu asociācija” pārstāvis	Reinis Balodis

6.	Biedrības “Zemnieku saeima” pārstāve	Maira Dzelzkalēja- Burmistre
7.	Zemkopības ministrijas Lauksaimniecības un lauku attīstības departamenta direktore	Biruta Inģilāvičute
8.	Lauku atbalsta dienesta direktora vietnieks	Indulis Āboliņš
9.	Zemkopības ministrijas Tirgus un tiešā atbalsta departamenta direktors	Zigmārs Ķikāns
10.	Zemkopības ministrijas Tirgus un tiešā atbalsta departamenta Tīrģus kopējās organizācijas nodaļas vadītāja	Dace Freimane
11.	Zemkopības ministrijas Tīrģus un tiešā atbalsta departamenta Tīrģus kopējās organizācijas nodaļas vadītāja vietniece	Evita Kozlovska
12.	Zemkopības ministrijas Tīrģus un tiešā atbalsta departamenta Tīešo maksājumu un nozaru ekonomikas nodaļas vadītāja	Indra Ruļķuka
13.	Zemkopības ministrijas Lauksaimniecības un lauku attīstības departamenta Atbalsta un kapitāla attīstības nodaļas vadītāja vietniece	Inese Štromberga
14.	Zemkopības ministrijas Lauksaimniecības un lauku attīstības departamenta Atbalsta un kapitāla attīstības nodaļas vecākā eksperte	Kristīne Krastiņa
15.	Zemkopības ministrijas Lauksaimniecības un lauku attīstības departamenta Atbalsta un kapitāla attīstības nodaļas vecākā eksperte	Ligija Ozoliņa

Saskaņā ar Ministru Kabineta 2022.gada 6. decembra noteikumu Nr. 769 “Lauksaimniecības konsultatīvās padomes nolikums” 18. punktu, Padome ir lemttiesīga, ja tās sēdē piedalās vairāk nekā puse no padomes locekļiem. Padomes sēdē piedalās 8 (astoņi) Padomes locekļi, tāpēc Padome ir lemttiesīga.

Padomes sēdes protokolētājas: Zemkopības ministrijas Tīrģus un tiešā atbalsta departamenta Tīrģus kopējās organizācijas nodaļas vadītāja vietniece Evita Kozlovska un Lauksaimniecības un lauku attīstības departamenta Atbalsta un kapitāla attīstības nodaļas vecākā eksperte Ligija Ozoliņa.

SĒDES DARBA KĀRTĪBA

1. Minerālmēslu sadārdzinājums;
2. Akcīzes nodokļa likme dīzeļdegvielai lauksaimniekiem;
3. Nākotnes Kopējās lauksaimniecības politika un nozaru stratēģijas;
4. Ārkārtas atbalsts un riska pārvaldība;
5. Citi jautājumi:
 - 5.1. Maksimāli pieļaujamās atliekvielas;
 - 5.2. Importētās produkcijas pārbaudes;
 - 5.3. Spānijas cūkgaļas dempings.

1. Minerālmēslu sadārdzinājums (pielikums)

D. Freimane (ZM) informē par to, ka minerālmēslu cenas 2026. gada 1. ceturksnī pieaugušas vidēji par 25 EUR/t salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, un izmaksu kāpumu būtiski pastiprina CBAM maksājuma ieviešana no 2026. gada janvāra. CBAM piemērošana un ģeopolitiskā situācija būtiski palielinājušas minerālmēslu cenas, atsevišķos gadījumos sadārdzinājumam pārsniedzot pat 50%. CBAM maksājuma apmērs atšķiras atkarībā no importa valsts un produkcijas. Visizteiktāk tas redzams amonija nitrātam no Uzbekistānas, kur CBAM izmaksas veido jau vairāk nekā 140 EUR/t. Ņemot šo vērā ļoti svarīgs ir CBAM regulējuma grozījumu 27a. pants, kas sniedz iespēju Komisijai uz laiku apturēt CBAM piemērošanu. Vienlaikus attiecībā uz 27a. pantā norādīto kritēriju Latvijai ir svarīgi samazināt cenu pieauguma sliekšni no EK piedāvātajiem 50% uz 20% un attiecināt atbalsta mehānismu jau uz 2026. gadu.

Vienlaikus Eiropas Komisija ir devusi iespēju dalībvalstīm sniegt valsts atbalstu pieaugošo mēslošanas un degvielas izmaksu segšanai, un ZM sākotnējās aplēses liecina, ka tam būtu nepieciešami aptuveni 11 milj. EUR periodam no š.g. marta līdz 31. decembrim.

EK Minerālmēslojuma rīcības plāns paredz arī papildu ES ārkārtas atbalstu, lai mazinātu spiedienu uz lauksaimnieku izmaksām. Patlaban nav zināms konkrēts EK priekšlikums. Latvijai ir svarīgi, lai šī ārkārtas atbalsta sadales princips balstās uz reālo ietekmi no minerālmēslu cenu kāpuma, nevis tikai uz vēsturiskajiem tiešmaksājumiem. Latvija piedāvā ņemt vērā divus galvenos faktorus – lopu blīvumu un atkarību no minerālmēslu importa. Tas nozīmē, ka lielāks atbalsts būtu piešķirams valstīm, kurās ir mazāk dabiskā mēslojuma resursu un lielāka atkarība no ārējām piegādēm.

Minerālmēslu un degvielas sadārdzinājums rada būtisku spiedienu uz lauksaimniecības nozari un kopumā palielinās izmaksas par vairāk nekā 39 milj. EUR. Visvairāk tas skar nozares ar augstu mēslojuma un degvielas izmaksu īpatsvaru, piemēram, kviešu un rapšu audzēšanu. Tiek uzsvērts, ka veidojas būtiska izmaksu un ieņēmumu plaša, jo produkcijas realizācijas cenas nespēj kompensēt izdevumu pieaugumu.

Sēdes laikā izteiktie viedokļi:

L. Ķemlera (LATRAPs) - nav skaidrs, kādas būs graudu cenas rudenī, kas rada vislielāko neskaidrību. Minerālmēsli tirgū ir pieejami. Fosfora un NPK minerālmēslu cenas šobrīd ir pieaugušas par aptuveni 150 EUR/t. Vienlaikus attiecībā uz Kazahstānu pastāv risks, ka šogad piegādes var nenotikt, ko ietekmē arī būtiski palielinātais Krievijas tranzīta maksājums.

M. Gaiķēns – rosina ar ārkārtas atbalstu kompensēt degvielas izmaksas, jo, piemēram, bioloģiskie ražotāji neizmanto minerālmēslus, savukārt degvielu patērē visi. Tas nodrošinātu līdzvērtīgu attieksmi pret nozarē strādājošajiem.

U. Augulis (ministrs) – tiek rosināts jautājums par samazinātās akcīzes nodokļa likmes piemērošanas pagarināšanu līdz gada beigām.

J. Miežītis - būtu vēlams, lai graudkopības nozares saimniecības diversificētu savu darbību un attīstītu arī lopkopības nozari kā blakusnozari.

R. Beķers - jāatrod mehānisms, kā veicināt saimniecību diversifikāciju.

M. Dzelzkalēja-Burmistre informē, ka Copa-Cogeca aktīvi iestājas par CBAM piemērošanas apturēšanu minerālmēslojumiem. Minerālmēsli ir izšķiroši svarīgi produkcijas labas kvalitātes nodrošināšanai.

R. Beķers – slāpekļa minerālmēsli tieši ietekmē produkcijas kvalitāti un līdz ar to arī galaprodukta cenu. Interesējas, kāds varētu būt iespējamā ES ārkārtas atbalsta izmaksāšanas mehānisms?

D. Freimane (ZM) - līdz šim Eiropas Komisija, piešķirot ārkārtas atbalstu, regulējumā noteica dalībvalstīm pieejamo finansējumu, atbalstāmās nozares un pamatprasības. Vienlaikus dalībvalstīm tika saglabāta plaša elastība savu kritēriju un atbalsta piešķiršanas nosacījumu noteikšanā.

L. Jansone (ZM) – visdrīzāk kā viens no kritērijiem tiks vērtēts ietekmes būtiskuma sliekšnis, taču par konkrētiem kritērijiem būs iespējams diskutēt tikai pēc EK priekšlikuma publicēšanas. Vienlaikus jebkāda ārkārtas atbalsta piešķiršana būs atkarīga arī no pieejamā finansējuma apmēra.

Nolemj:

1. ZM turpinās virzīt jautājumu par ES ārkārtas atbalsta sadales atslēgu, paredzot lopu blīvuma un atkarības no importa rādītāju izvērtēšanu. Vienlaikus tiks turpināta citu dalībvalstu nostāju apzināšana.
2. ZM nodrošināt diskusijas ar lauksaimniecības nevalstisko organizāciju pārstāvjiem par EK priekšlikumu par ES ārkārtas atbalstu minerālmēslojuma izmaksu sadārdzinājuma kompensēšanai.

2. Akcīzes nodokļa likme dīzeļdegvielai lauksaimniekiem (pielikums)

Sēdes laikā izteiktie viedokli:

M. Trons (ZSA) atbalsta Zemkopības ministrijas priekšlikumu par samazinātās nodokļa likmes saglabāšanu līdz gada beigām. Otrs jautājums – par dīzeļdegvielas rezervju uzglabāšanas maksas samazināšanu vai atcelšanu.

Trešais jautājums ir par biodegvielas piejaukuma prasību, jo saskaņā ar Transporta un enerģētikas likumu noteikts, ka no 1. novembra 6,5% piejaukums ir arī ziemas dīzeļdegvielas, kas iespējams palielinās dīzeļdegvielas cenu.

U. Augulis (ministrs) – ministrija noskaidros par biodegvielas piejaukuma prasību piemērošanu no 1. novembra.

B. Inģilāvičute (ZM) informē, ka Zemkopības ministrija, ņemot vērā pēdējo gadu nelabvēlīgos laikapstākļus, ir sagatavojusi grozījumus likumā “Par akcīzes nodokli”, saskaņā ar kuriem tiek ieviesta elastīgāka minimālo ieņēmumu kritērija vērtēšana, kas pieļauj lauksaimnieku un zivsaimnieku gūtos ieņēmumus no lauksaimnieciskās ražošanas vai akvakultūras produkcijas ražošanas Lauku atbalsta dienestam vērtēt par pēdējiem diviem taksācijas gadiem un izvēlēties labāko rezultātu.

Nolemj:

1. ZM izvērtēs iespējas par iespējamo priekšlikumu virzīšanu attiecībā par dīzeļdegvielas rezervju uzglabāšanas maksas samazināšanu vai atcelšanu lauksaimniekiem.

2. ZM izvērtēs pieņemto normatīvo aktu grozījumus par biodegvielas obligātā piejaukuma noteikšanu dīzeļdegvielai no 1. novembra un informēs Lauksaimniecības konsultatīvās padomes organizācijas par jaunajām prasībām, kas, iespējams, stāsies spēkā no 1. novembra, kā arī šo grozījumu prasību iespējamo ietekmi uz degvielas cenām.

3. Nākotnes Kopējā lauksaimniecības politika un nozaru stratēģijas

L. Jansone (ZM) - ir saņemta Finanšu ministrijas nostādne par to, ja atbalsts tiek turpināts, tad kāda ir nozares atdeve un pienesums ekonomikai. Vienlaikus no Finanšu ministrijas saņemta vēstule ar aicinājumu izvērtēt nozares. Lai Latvijas finansējuma līmenis izlīdzinātos ar citām dalībvalstīm, nepieciešami 4,14 miljardi EUR. Pašlaik tiek uzturēta šī pozīcija, detalizētus aspektus vēl neizskatot. Vienlaikus Briselē notiek aktīvs darbs, piemēram, saistībā ar “aktīvā lauksaimnieka” definīciju.

U. Augulis (ministrs) - nozaru stratēģijās nepieciešamas trīs lietas: mērķi, sasniedzamie rezultāti un to īstenošanai nepieciešamie resursi.

M. Dzelzkalēja-Burmistre - ir nepieciešamas spēcīgas un attīstītas cūkkopības un putnkopības nozares, jo tās nodrošina graudu nozarei papildu noietu graudiem un pieejamu mēslojumu. Vienlaikus, ja ir redzējums, ka šis ir attīstības virziens, Zemkopības ministrijai šie jautājumi jāskata ciešā sadarbībā ar Klimata un enerģētikas ministriju un Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministriju.

Dz. Lejniece - tas ir būtiski, tomēr katram attīstības plānam pretī ir augstas vides prasības un nosacījumi. Piemēram, saimniecībām ar vairāk nekā 2000 cūkām tiek piemērotas ļoti stingras vides prasības, kas rada būtisku slogu. Vienlaikus arī pašvaldības savos teritorijas plānošanas regulējumos nereti paredz ierobežojumus, nosakot, ka pašvaldības teritorijā nav atļauts būvēt lielas cūku fermas. Šie ir būtiski apstākļi, kas kavē attīstību.

J. Ločmelis - vai no Zemkopības ministrijas puses ir kādi ierobežojumi saistībā ar lopu skaita palielināšanu? Tiek norādīts, ka saimnieki spēj saražot produkciju, taču izaicinājumi pastāv produkcijas realizācijā. Tā ir joma, kurā nepieciešama nozaru izglītošana, un šie jautājumi paredzēti risināšanai arī stratēģijā. Vienlaikus tiek uzsvērts, ka Somijas saimniekošanas modelim ir arī blaknes, savukārt Lietuva līdz 2036. gadam var sasniegt tādu ražošanas apjomu, kas radītu pārprodukciju.

L. Jansone (ZM) – no Zemkopības ministrijas puses nav ierobežojumu saistībā ar lopu blīvuma palielināšanu.

M. Trons – vērš uzmanību, ka nozaru stratēģiju izstrādei ir nepieciešams finansējums profesionāļu piesaistei.

L. Jansone (ZM) – ņemot vērā, ka nozaru stratēģiju iesniegšanas termiņš (1. jūlijs) ir praktiski pienācis un tas sakrīt ar vasaras darbu periodu, ir priekšlikums stratēģiju iesniegšanas termiņu pagarināt līdz 1. septembrim.

Dz. Lejniece - atbalstīta priekšlikumu pagarināt termiņu, jo lopkopības jomā Eiropas Komisija izstrādā Lopkopības stratēģiju, ar kuru plānots nākt klajā vasarā. Tā būs būtiska arī Latvijas cūkkopības nozares stratēģijas formulēšanā.

Nolemj:

Nozaru izstrādāto stratēģiju iesniegšanas termiņu Zemkopības ministrijai pagarināt **līdz 2026. gada 1. septembrim.**

4. Ārkārtas atbalsts un riska pārvaldība

L. Jansone (ZM) no EK esam saņēmuši skarbu atbildi, ka Latvija jau 3 gadus pēc kārtas ir saņēmusi kompensāciju par vienām un tām pašām izmaksām un EK aicina izmantot citus riska pārvaldības instrumentus. Apdrošinātājiem jāmeklē pārāpdrošināšanas iespējas. Neesam gatavi diskutēt par riska fondu.

U. Augulis (ministrs) informē, ka plāno tikties ar Latvijas Apdrošinātāju asociācijas priekšsēdētāju J. Abāšinu, lai pārrunātu padrošināšanas iespējas.

L. Jansone (ZM) – nākamajā periodā ir iespēja maksāt arī krīzes maksājumu, bet tas ir jāfinansē no kopējās valsts aploksnes. Kopā periodā tie varētu būt ~ 500 milj. eiro, bet tas nav tikai lauksaimniecībai. Esam pasūtījuši iepirkumu, par metodikas izstrādi, kā novērtēt zaudējumus, lai vēlāk nav diskusiju.

M. Gaiķēns (LBLA) norāda, ka augļiem nepieciešama apdrošināšana pret salnām, kartupeļiem pret noplūšanu, bet apdrošinātāji to nepiedāvā (piedāvā tikai pret krusu).

M. Trons (ZSA) – mums ir viena apdrošināšanas kompānija, kas apdrošina pret krusas risku. Ja būtu pieprasījums no nozares, tad apdrošinātāji būtu gatavi izveidot jaunu produktu, bet nav atsaucības no pašas nozares.

M. Dzelzkalēja-Burmistre (ZSA) – jāuzstāda laistīšanas iekārtas, tam ir pieejams atbalsts. Varbūt nevajag upenes tajā vietā audzēt, ja tās regulāri nosalst.

B. Ingiļāvičute (ZM) – riska fondu veido paši lauksaimnieki. Ņemot vērā pēdējo gadu zaudējumus, būtu jāiemaksā fondā ~ 300 eiro/ha. Saskaņā ar mūsu veikto aptauju, lauksaimnieki ir gatavi iemaksāt tikai līdz 10 eiro/ha.

U. Augulis (ministrs) uzsver, ka riska fonda izveidē svarīgs ir arī publiskā finansējuma ieguldījums.

M. Gaiķēns (LBLA) – ja valsts ir gatava iemaksāt pusi riska fondā, tad veidotos uzkrājums.

M. Trons (ZSA) – ja apdrošinātāji nepiedāvā atbilstošu produktu, tad nozare taisa mazo riska fondu augļiem, ogām, dārzeniem. Valsts arī piedalās ar savu daļu. Bet graudkopības un piena lopkopība nepiedalās šādā fondā.

B. Ingiļāvičute (ZM) – pašlaik augļiem, ogām, dārzeniem maksimālais atbalsta apmērs par apdrošināšanas polises iegādes izmaksām ir līdz 200 eiro/ha. Pārējiem – līdz 50 eiro/ha un 65 eiro/ha, ja ziemājiem nepieciešama pārsēšana. Apdrošinātāji pašlaik piedāvā tikai tos riskus, kurus atļauj apdrošināt pārāpdrošinātājs. Šogad atbalsta kārta ir atvērta līdz 1. jūlijam, lūgums atgādiniet saviem biedriem, lai iesniedz polises Lauku atbalsta dienestā.

5.1. Maksimāli pieļaujamās atliekvielas

M. Dzelzkalēja-Burmistre (ZSA) – kāda ir mūsu pozīcija par maksimāli pieļaujamām atliekvielām (regula 396/2005). Varbūt importētai pārtikai var uzlikt stingrākas prasības.

B. Ingiļāvičute (ZM) – šo jautājumu pārrunāšu ar ministrijas darbinieku, kura kompetencē ir šis jautājums.

5.2. Importētās produkcijas pārbaudes

J. Ločmelis (LLKA) – interesējāties ministrijā par importēto liellopu gaļu, saņēmām atbildi, ka, ja produkcija importēta Eiropas savienībā un nav bijis ziņojums apziņošanas sistēmā, tad uz vietas neuzskata datus par pārbaudēm un rezultātiem. Vajadzētu tomēr statistiku par pārbaudēm.

U. Augulis (ministrs) piekrīt, ka nepieciešamas darbības importēto produktu ierobežošanai.

5.2. Spānijas cūkgaļas dempings

D. Lejniece (LOSP) – cūkgaļas nozare ir uz krīzes sliekšņa. Latvijas tirgū no Spānijas ienāk cūkgaļa par ļoti zemām cenām, kas rada pamatotas aizdomas par iespējamu cenu dempingu dēļ atbalsta mehānismiem. Lai izvērtētu situāciju, esmu lūgusi Zemkopības ministrijas Tirgus departamenta ekspertus papētīt un salīdzināt Eurostat datus par cenām, par kādām cūkgaļa tiek iepirkta no Spānijas zemniekiem, un cenām, par kādām tā tiek eksportēta. Nepieciešami instrumenti, kā ierobežot dempingu, ja to konstatējam.

U. Augulis (ministrs) – pārrunāšu ar PVD, kā mēs varam kontroli uzsvērt uz importu.

SĒDES NOSLĒGUMS

U. Augulis (ministrs) sēdi pasludina par slēgtu plkst. 11.30

Padomes priekšsēdētājs

U. Augulis

Sēdi protokolēja:

E. Kozlovskā
L. Ozoliņa